

DOEDIDGERIDOO

info-map bij muziek-meedoe-sessie met CD

KLANKMAKERIJ LUCAZ	5
CD TRACK 1	5
CD 2 DEEL A - BASIS-TECHNIEKEN	6
CD 3 STAP 1 DE BASIS-DREUN MET EEN LOSLIP-TECHNIEK	6
CD 4 STAP 2 - VARIATIE OP DE 'BASISDREUN'	6
CD 5 STAP 3 VOCALISATIES OF STEMGELUIDEN	7
CD 6 KOOKABURRA & ANDERE DIERENGELUIDEN	7
CD 7 OLIFANT	8
CD 8 STAP 4 - DE TONG.....	8
CD 9 STAP 5 - BOVENTONEN	8
CD 10 DIDEMOLDIE EN ANDERE SWINGDINGEN.....	8
CD 11 DEEL B CIRCULAIR ADEMHALEN.	8
CD 12 LUCHTKAKEN & SCHETEN.....	9
CD 13 KLEIN SNUIFJE LUCHT DOOR JE NEUS.....	9
CD 14 SCHETEN OP JE DIDGERIDOO	9
CD 15 VERLAAG DE SCHEET.....	9
CD 16 BLAASBALG.....	9
CD 17 ENKELE HANDIGE OEFENINGEN DIE JE OOK ZONDER JE DIDGERIDOO KAN DOEN	
.....	10
CD 18 - LUISTEREN NAAR JEZELF	10
.....	10
CD 19 VEEL VOORKOMENDE FOUTEN	10
CD 20 HINTS EN TIPS	11
CD 21 WAT IS EEN DIDGERIDOO	12
CD 22 AANSCHAF VAN EEN DIDGERIDOO	13
CD 23 GEZONDHEIDSOVERWEGINGEN	13
TRACK 24 VEEL PLEZIER	14
DIDGERIDOO-WINKELS.....	14
INHOUD VAN DE CD.....	15
LAGER ONDERWIJS: EINDTERMEN MUZISCHE VORMING.....	16
MUZISCHE VORMING - MUZIEK.....	16
MUZISCHE VORMING - MEDIA.....	16

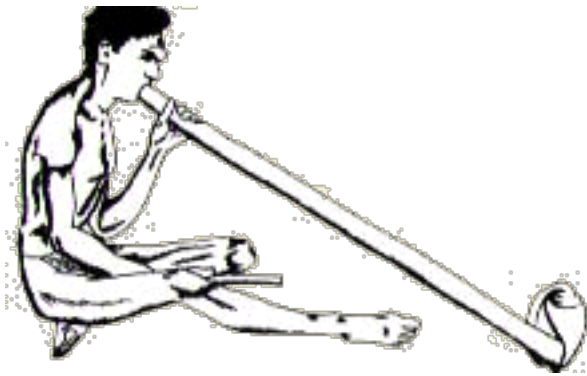
MUZISCHE VORMING - ATTITUDES	16
MUZISCHE VORMING - DRAMA	16
MUZISCHE VORMING - BEWEGING	17
MUZISCHE VORMING - BEELD	17

MUZIEK-MEEDOE-SESSIE DOEDIDGERIDOO

KLANKMAKERIJ LUCAZ

lesmap met bijbehorende CD

CD TRACK 1

Hoi, mijn naam is Lucaz, en je kan met deze CD didgeridoo leren spelen. Zelf leerde ik de didgeridoo te genieten in Australië en Alastair Black hielp me daarbij.

Je zal het leuk vinden om te ontdekken dat didgeridoo-spelen meer is dan muziek maken alleen. Je krijgt er een goed gevoel van en een hoop extra energie.

De didgeridoo is een plezant en uitdagend instrument om te bespelen.

Plezant omdat iedereen een klank kan krijgen na een paar keer proberen. Je moet geen muziekschool volgen, enkel een beetje geduld en wat gevoel voor ritme en je bent vertrokken.

Het instrument, dat de kracht heeft om je ziel met de aarde te verbinden, ten volle te leren genieten en bespelen is een passionele uitdaging.

Maar daarover meer later, aan de slag! Er zijn in de cursus twee basisdelen.

Deel A is het vormen van klanken en in deel B kan je leren 'spelen-zonder-stoppen'; het zogeheten 'circular breathing' of circulair ademen.

Oefenen kan je op de buis van je stofzuiger.

Zet je muzikspeler op 'repeat' of 'cycle' en oefen elke track tot je hem onder de knie hebt, ga dan pas verder naar de volgende track.

CD 2 DEEL A - BASISTECHNIKEN

Ga eerst even liggen of zitten en ontspan jezelf door rustig in- en uit te ademen. Concentreer je op het uit-ademen, want het inademen gaat vanzelf. Leg hierbij een hand op je buik en voel hoe die zich vult met lucht terwijl je inademt, en langzaam weer zakt wanneer je uitademt.

Kijk in een spiegel en blaas je wangen zo ver mogelijk op. Puf dan de lucht weer uit door je wangen weer in te trekken. Maak hierbij 'prot-geluiden'.

Doe nu wat 'smoeltjetrek'-oefeningen en geniet van je gezicht.

CD 3 STAP 1 DE BASIS-DREUN MET EEN LOSLIP-TECHNIEK

Sluit en tuit nu je lippen met je onderlip wat naar voor en laat een beetje lucht ontsnappen zodat je lippen losjes flapperen. Het geluid lijkt op een 'brommer', een 'bromvlieg' of een 'pneumatische hamer'.

Breng nu je didgeridoo tegen je mond. Let er goed op dat er geen lucht ontsnapt. Zoek een positie recht vooruit, of schuin links of rechts, wat makkelijk aanvoelt. Blaas met ontspannen lippen, dan krijg je een heerlijk laag geluid. Het helpt dikwijls om te beginnen met een flinke luchtstoot. Voor anderen helpt het weer om met een explosieve 'p' te starten. Zo 'open' je de dreun.

Als de klank toch te hoog en gespannen is - zoals een trompet - ontspan je lippen en begin je opnieuw, anders klink je als een wilde olifant, en die komt straks pas.

Druk het mondstuk nooit te hard tegen je lippen, dat doet pijn. Je zal merken dat je, telkens wanneer je iets nieuws probeert te leren, je instrument hard tegen je lippen gaat drukken. Niet doen! Eens je de eerste dreun hebt geblazen, relax en laat de druk wat zakken. Je zal verrast zijn wat een mooie klank je kan aanhouden met weinig druk.

Deze oefening geeft je al snel een echt didgeridoo-geluid. Volhouden!

Probeer te ontspannen en laat je instrument je voelen hoe het moet. Leer je instrument kennen. Bekijk het van binnen en van buiten. Voel het hout en bekijk het schilderwerk.

CD 4 STAP 2 - VARIATIE OP DE 'BASISDREUN'

Deze eerste variatie krijg je door harder en zachter te blazen. Door je onderbuik (diafragma-spier of plexus solaris) te gebruiken variëer je klankvolume.

Meer variatie door krijg je door je wangen samen te trekken, probeer eerst traag en dan sneller. Oefen voor spiegel; wangen volledig in- en uitplooiën, terwijl je de basisdreun toch laat doorrollen. Je mond wordt een onderdeel van je instrument, en door de grootte van je mond te veranderen verander je de klank die door je didgeridoo gaat. Door je tong langzaam vooruit en achteruit te bewegen, kleur je de klank.

CD 5 STAP 3 VOCALISATIES OF STEMGELUIDEN

Dit is een techniek, die ook gebruikt wordt door buiksprekers, waarbij je meeneuriet, -zingt of -roept met je basisdreun ... Je kan je gewone stem gebruiken. Of je hoogste falset-stem.

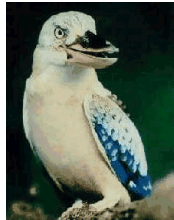
Het zingen van klanken terwijl je dreunt voegt een rijke kleur toe aan het gehele klank-effect.

Voor de echte muzikanten; een mooie harmonie is een 'vijfde' of 'quint' boven de grondtoon van de didgeridoo. Dat is dus de toon van het woordje 'nog' in het liedje 'broeder Jacob', waarbij 'Broe' de basistoon van je didg is. Als je een klavier in de buurt hebt, moet je proberen uit te vissen welke toonhoogte de basistoon van je instrument is.

CD 6 KOOKABURRA & ANDERE DIERENGELUIDEN

Voor de aboriginals spelen de dieren en de vogels van Australië een belangrijke rol in hun rituelen en muziek. De Kookaburra, (lachvogel) wordt zelfs beschouwd als een heilige vogel. Zijn comisch geluid wordt dikwijls nagebootst door een muzikale lach in

de didgeridoo.

Maar een waaier dierengeluiden kan zo nagebootst worden.

Eerst de hond. Speel de basisdreun en maak een geluid van een blaffende hond.

Nu kan je proberen elke klank die je kan maken - zonder je lippen te bewegen - door je didgeridoo te duwen.

Kijk weer in je spiegel en maak zo veel mogelijk geluiden terwijl je de basisdreun onveranderd houdt. Je kan gewoon praten "Hoi, hoe gaat het, wat doe je nu?" Je kan ook lachen. 'Ijoki' is een goed klinkend en makkelijk woord.

Grappig om hier te vertellen is dat de didgeridoo zo aan z'n naam kwam. De eerste blanke mensen hoorden de klank van de didgeridoo waarin iemand het woord 'didgeridoo' zong en zeiden toen, dat is een didgeridoo. De Aboriginals hebben zelf meer dan 50 namen voor het instrument, maar het woord 'didgerdoo' kenden ze niet.

In het begin is het het makkelijkst enkele dieren- en vogelgeluiden uit te proberen.

huilende dingo - paard en ezel - haan - leeuw - poes - koe - koekoek - kookaburra of 'lachvogel'

CD 7 OLIFANT

De olifant is een uitzondering, hier moet je je lippen samenpersen.

CD 8 STAP 4 - DE TONG

De tong speelt een hoofdrol in traditioneel didgeridoo-spelen. Ze wordt gebruikt om de vorm van je mond (of luchtkamer) te veranderen en om geluiden mee te maken.

Visualiseer een kangoeroe die over een open plek hopt. Deze klank maak je door de letter 'd' te zeggen in je instrument.

Visualiseer nu een ronddraaiende boomerang. Deze klank krijg je door je tong vlug te laten trillen, best met je wangen toe en de tong vooraan in de mond.

CD 9 STAP 5 - BOVENTONEN

Met een zorgvuldige mondvorming en tongplaatsing, of per-geluk terwijl je zit te dreunen

geven veel goede didgeridoos een extra kleur aan je dreun. Luister heel aandachtig.

Hiervoor moet je weer langzaam de wangen samentrekken, de tong tot bijna vooraan in de mond brengen en langzaam de druk opvoeren.

CD 10 DIDEMOLDIE EN ANDERE SWINGDINGEN

zeg de woorden 'didemoldie', 'Dododidero', terwijl je dreunt, benadruk met je tong.

CD 11 DEEL B CIRCULAIR ADEMHALEN.

In deze les kan je de basistechnieken van 'circulair ademen' ontdekken. Wanneer je naar didgeridoo-sessies luistert zal je zonder twijfel merken dat de spelers nooit lijken te stoppen. Of ze hebben een mega-gigantische longen of er is ergens een truc. Wereldwijd zijnde, kies je de natuurlijk de laatste oplossing.

Het lijkt misschien onmogelijk om tegelijk in- en uit te ademen. Maar je kan leren om de lucht uit je mond te blazen door je wangen samen te trekken en je tong naar voor te duwen, terwijl je korte snuifjes lucht door je neus pakt en zo tegelijk de basisdreun aanhoudt. Het principe is hetzelfde als bij doedelzakspelen, je wangen functioneren als de zak van de doedelzak. Trompet- en

saxofoonspelers scoren er eveneens veel succes mee en als je deze zomer je luchtmatras gaat opblazen zal je merken dat je circulair blaast zonder er bij na te denken.

Er zijn verschillende manieren om het te leren, luister maar!

CD 12 LUCHTKAKEN & SCHETEN

Leg je didg even naast je en vul je wangen met lucht, druk met je handen op je wangen en als je nu een 'scheet'-geluid hoort ben je op het goede pad. Let op! niet blazen met je longen, maar je wangen samendrukken!

CD 13 KLEIN SNUIFJE LUCHT DOOR JE NEUS

Herhaal het vorige en terwijl je dat doet trek je een klein snuifje lucht door je neus, terwijl je gelijktijdig je wangen leegdrukt. Voila, dat is het, je hebt het trucje beet, nu oefenen.

Probeer het ook maar eens met een beetje water in je mond en spuit met het water een fijn straaltje, liefst buiten of boven een emmer, terwijl je lucht door je neus op snuift.

Of blaas met een strootje in een glas water belletjes, het glas mag maar voor een derde gevuld zijn. Probeer regelmatig een heel klein beetje lucht, door je neus uiteraard, te snuffen, en een constante stroom belletjes uit het einde van het strootje te laten komen. Adem in terwijl je met je wangen uitpuft. Als je de bubbels zonder pauze kan laten uitstromen ben je aan het circulair ademen. Ga onmiddellijk naar een feestje en toon dit aan je vrienden.

CD 14 SCHETEN OP JE DIDGERIDOO

Breng nu de geoefende technieken over op je didgeridoo. Wissel de 'scheten' af met de dreun van de didgeridoo. Oefen op beide overgangen apart; van 'scheet' naar 'dreun' en andersom.

CD 15 VERLAAG DE SCHEET

Verlaag je lipspanning, terwijl je je wangen intrekt en inademt, zodat het meer klinkt als de dreun dan de scheet.

De rest van de oefening blijf hetzelfde.

Versnel het proces om het 'gat' te dichtten. Zoek hierbij een ritme dat je goed ligt.

CD 16 BLAASBALG

Een andere manier om het geleerde trucje te oefenen is tijdens het spelen van de dreun je wangen open en toe pompen, zoals een smid z'n blaasbalg bedient.

Als dit automatisch gaat lukken, trek je een klein snuifje lucht binnen elke tweede keer.

CD 17 ENKELE HANDIGE OEFENINGEN DIE JE OOK ZONDER JE DIDGERIDOO KAN DOEN

*Blaas lucht in en uit een ballon, enkel door je wangen te gebruiken. Adem ondertussen in en uit door je neus. Probeer één cyclus per seconde te maken. Begin met één minuut en werk door naar drie minuten.

*Blaas je wangen uit en gebruik je lippen om een smalle opening te maken alsof je in een strootje blaast. Probeer een kleine constante luchtstroom te maken, waarbij je enkel de lucht gebruikt die uit je wangen komt. Je moet de luchtstroom kunnen voelen in de palm van je hand. Adem in langs je neus terwijl je de lucht door je wangen naar buiten duwt. Probeer deze pauze gewoon korter en korter te maken tot het 'gat' volledig verdwijnt. Let op je ritme. Speel mee met een leuke cd.

* Neem eens een bad, zak met je mond onder water, adem door je neus en probeer ook hier bubbels te blazen, terwijl je lucht door je neus binnenpakt. Je kan moeilijk anders hé!

Belangrijk is dat je een mooie klank hebt. Je moet niet enkel je didgeridoo voelen trillen, de lucht er rond moet meetrillen. Je hebt hiervoor maar weinig lucht nodig, die komt vanuit je buik.

Ga nu voor de TV zitten, of neem een goed boek, zodat je aandacht niet meer bij de didgeridoo is. Maak je nog steeds geen zorgen over het 'gat' dat je steeds hoort, maar probeer een ritme te vinden tussen de twee verschillende geleerde technieken.

Veel plezier.

Nu je de basistechnieken beethebt is het een kwestie van oefenen tot je een constant geluid kan maken zonder hoorbare variaties, terwijl je daarbij de klankvariaties maakt die we in deel A bekeken.

CD 18 - LUISTEREN NAAR JEZELF

Een betere beluistering krijg je wanneer je je didgeridoo naar een hoek van de kamer richt, of in een kookpot of wasbak speelt. Het geluid wordt zo versterkt en botst terug, zodat je beter kan horen wat je doet.

CD 19 VEEL VOORKOMENDE FOUTEN

*Denken dat je het nooit zal leren

*Te bezorgd zijn om zonder lucht te raken, snuif onbekommerd.

*Proberen je longen te vullen met één snuif, korte snuifjes pakken is de truc.

*Draaiërig worden (veelvoorkomend) en voorovervallen (minder voorkomend). Oorspronkelijk zal je vinden dat je niet toekomt met de verse lucht, gevolg dat je draaiërig wordt. Drijf niet door. Dit is niet de manier om in 'trance' te raken, maar de kortste weg naar een harde bots tegen de vloer. Stop dus gewoon, haal een paar keer gewoon diep adem, en begin opnieuw.

Eens je het kan, is het erg simpel, en dan snap je niet meer dat je het vroeger niet kon. Maar geef niet op als het niet meteen perfect klinkt, de eerste snuif lucht die je kan binnenhalen terwijl je wangen een geluid door de didgeridoo jagen is een overwinning, en van dan af is het een kwestie van veel doen.

Maar zoals hoger gezegd, je oefent in de file, in de trein, in het bad, op het toilet, terwijl je wandelt.

je hebt er geen didg voor nodig. Maar zet wel de ruitenwissers aan de binnenkant van je auto als je daar oefent.

CD 20 HINTS EN TIPS

Probeer niet 'cool' en kalm te lijken wanneer je dat snuifje lucht binnen probeert te halen, het komt erop neer zoveel mogelijk lucht binnen te krijgen in een korte snuif, of je gaat onderuit! Wanneer je het beter kan, kan je meer ontspannen.

Speel mee met muziek waar je van houdt, lees een boek of kijk een film terwijl je oefent, je gaat vooruit zonder dat je het merkt!

Versterk je kaakspieren, dit doe je gewoon door dagelijks trainen, op de tram, in de bus, voor je televisie, in de file ... Kijk in een spiegel, blaas je wangen op en trek die spieren terug in. Herhaal dit proces ritmisch. Overdrijf in het begin niet, het kan pijnlijk worden.

De nadruk dient gelegd op het intrekken, omdat je deze techniek later hard nodig hebt, wanneer je de lucht in je didgeridoo pompt, terwijl je door je neus een fris snuifje lucht binnenhaalt.

Dreunen, terwijl je je wangen als een blaasbalg open en toe pompt, is eveneens een goede starter.

CD 21 WAT IS EEN DIDGERIDOO

Een 'didgeridoo' of 'yedaki' is een op het dunne einde aangeblazen instrument van de Australische Aboriginal, dat meestal gemaakt is van een eucalyptustak of bamboe, zonder afzonderlijk mondstuk. De didgeridoo wordt bespeeld tijdens 'genezings'-ceremonies en tijdens 'corroborees' (dansbijeekomsten).

De Aborigines bespelen de didgeridoo tesamen met klapstokken.

Er zijn ongeveer 40 aboriginal-namen voor het instrument bekend, van het noorden van West-Australië, door Arnhem-land (waar de eerste didgeridoo's voorkwamen) tot in het noordelijke Queensland. Enkele daarvan zijn gunbarr, yiraga, kanbi, magu, litun, djalapu en mago. De naam 'didgeridoo' is van Europese afkomst.

De houten versie is een door termieten uitgeholde boomtak, waarvan de schors verwijderd wordt en de uiteinden inwendig geschraapt, of tegenwoordig geslepen en geboord, om het spelen te vergemakkelijken en de klank te verbeteren.

Enkele bomen, gebruikt voor de didgeridoo-productie zijn stringyback, woolyback, bloodwood, riverredgum, pinewood, ionwood en recentelijk in Zuid-Australië, boxgum en wottle, hoewel het instrument oorspronkelijk niet voorkwam in Zuid-Australië.

Bamboe-didgeridoo's werden oorspronkelijk uitgehold met vuurstokken of hete kolen hoewel tegenwoordig drilboren worden gebruikt.

Een rand van bijenwas (of hars) mag aangebracht worden op het smalle uiteinde van de conische buis.

De instrumenten mogen variëren van lengte van iets minder dan een meter tot 2,5 meter, welke worden gebruikt voor heilige ceremonies.

De beste lengte zit tussen 1 en 1,5 meter. Het instrument wordt meestal gedecoreerd met oker en klei-tekeningen. Tegenwoordig worden ook inkervingen, of ingebrande patronen gebruikt.

Traditionele mythes en legendes vertellen dat de didgeridoo aanwezig was bij het begin van de tijd en zelf deel uitmaakt van het scheppingsverhaal.

CD 22 AANSCHAF VAN EEN DIDGERIDOO

Als je begint kan een eenvoudig instrument voldoen, maar als je beter leert spelen zal je behoefte groeien naar een instrument dat bij je past.

Maak eerst je eigen didg in PVC, het klinkt bijna even goed, speelt hetzelfde en je kan er echt iets moois van maken. De PVC-didges zijn bovendien sterk en kunnen tegen een stootje. Een 40mm pvc 'lage druk'-buis geeft een redelijke leer-didgeridoo.

Je kan het mondstuk verzachten met bijenwas.

Hoe ziet een goeie didgeridoo er nu uit?

Om te beginnen zal een instrument tussen 1 en 1,3 meter het makkelijkst bespeelbaar zijn. De opening aan de blaaskant zou minstens 3cm diameter moeten hebben, in het ideale geval uitwijkend naar een 10 cm breed 'trompet'-einde. Hoewel 5 à 8 cm volstaan.

De wanden van het instrument mogen niet te dik zijn omdat dit de resonantie doodt en als het hout niet genoeg gedroogd was kan de didgeridoo barsten.

De houten didgeridoo's mogen inwendig behandeld worden met lijnzaadolie, om het doorweekt raken te voorkomen. Pas op als het instrument kleuren heeft aan de buitenkant, omdat de olie de tekening kan beschadigen.

Bijenwas maakt een excellent mondstuk, dat je op die manier aanpast aan je eigen noden.

Het is erg eenvoudig aan te brengen, door de was in een pot te doen, en dan te verhitten 'au bain Marie', tot de was vloeibaar wordt. Dompel het mondstuk van het instrument in de vloeibare was, langzaam draaiend, zodat de was zich kan hechten aan het volledige mondstuk. Trek dan de didgeridoo terug, laat de was koelen en vast worden, blaas misschien en kneed aan. Herhaal dit proces, waarbij je de bijenwas opbouwt, laag per laag, tot ie goed zit. (3x is meestal genoeg)

CD 23 GEZONDHEIDSOVERWEGINGEN

Didgeridoo-spelen heeft een aantal erkende voordelen voor je gezondheid.

Er is geen juiste of foute manier om het instrument te bespelen. Wanneer je de dreun kan produceren en de circulaire ademhalingstechnieken onder de knie hebt, kan je je hersenactiviteit voelen verhogen. (zie ook het boek 'Life-energy' van Dr. Diamond)

Zoals aangegeven wordt in de Oosterse holistische benadering van gezondheid, zijn acupunctuur-meridianen aanwezig onder je lippen. De vibrerende lippen stimuleren en openen deze poorten, en zorgen er zo voor dat je levensenergie vrijelijker kan stromen. Je ervaart een her-opladen van je batterijen en een 'boost' van je energie, door enkel al maar tien minuten te spelen, zelfs na een lange vermoeiende dag.

Het extra ademen, of de long-activiteit, zorgt voor een verhoogde zuurstoftoevoer naar je lichaam, evenwaardig aan lichaamsbeweging.

De korte snuffjes lucht die je neemt reinigen je neusholtes, waarbij afvalstoffen meegevoerd worden.

Het gebruik van de middenrif- of diafragmaspieren, specifiek bij actieve ritmes heeft een gunstig effect op je welvoelen.

TRACK 24 VEEL PLEZIER

Thanks to Alastair Black <http://www.users.on.net/~didedist/>
Australia

aanbevolen CD's: Mark Atkins, Charly MacMahon, Michael Jackson
(niet die bekendste, maar een Australische!) BAKA, ...

DIDGERIDOO-WINKELS

Australian Treasures - Vlissingen <http://www.australiantreasures.nl/>

<http://www.didjeribone.net/>

INHOUD VAN DE CD

- cd1 Hoi...
- cd2 Deel A - basistechnieken
- cd3 Stap 1 - de basis-dreun met een loslip-techniek
- cd4 Stap 2 - variatie op de 'basisdreun'
- cd5 Stap 3 vocalisaties
- cd6 kookaburra & andere dierengeluiden
- cd7 olifant
- cd8 Stap 4 vong
- cd9 Stap 5 boventonen
- cd10 didemoldie
- cd11 Deel B Circulair ademen.
- cd12 luchtkaken & scheten
- cd13 klein snuifje lucht door je neus
- cd14 scheten op je didgeridoo
- cd15 verlaag de scheet
- cd16 blaasbalg
- cd17 enkele handige oefeningen die je ook zonder je didgeridoo kan doen:
- cd18 Luisteren naar jezelf
- cd19 Veel voorkomende fouten
- cd20 Hints en Tips
- cd21 Wat is een didgeridoo
- cd22 Aanschaf van een didgeridoo
- cd23 Gezondheidsoverwegingen
- cd24 veel plezier

LAGER ONDERWIJS: EINDTERMEN MUZISCHE VORMING

MUZISCHE VORMING - MUZIEK

De leerlingen kunnen

2.1 muziek beluisteren en ervaren, muzikale impressies opdoen uit de geluidsomgeving met aandacht voor enkele kenmerken van de muziek: klank-eigenschap en functie/gebruikssituatie.

2.2 improviseren en experimenteren, klankbronnen en muziekinstrumenten uittesten op hun klankwaarde en in een muzikaal (samen)spel daarvan gebruik maken.

2.3 openstaan voor hedendaagse muziek, muziek uit andere tijden, andere landen en culturen.

2.4 genieten van zingen en musiceren en dit gebruiken als impuls voor nieuwe muzikale spelideeën of andere aanverwante expressiewijzen.

2.5 vanuit het eigen muzikaal aanvoelen praten over het zingen en het musiceren.

MUZISCHE VORMING - MEDIA

De leerlingen kunnen

5.2 ervaren dat een visueel beeld al dan niet vergezeld van een nieuw geluid steeds een nieuwe werkelijkheid kan oproepen.

5.3 soorten van eenvoudige hedendaagse audiovisuele opnamen en weergavetoestellen (informatiedragers) aanwijzen, benoemen en ze creatief bedienen.

5.4 een eigen audiovisuele taal gebruiken en het massale audiovisuele aanbod een relativerende plaats toekennen.

5.5 eenvoudige, audiovisuele informatie uit de eigen belevingswereld herkennen, onderzoeken en vergelijken.

MUZISCHE VORMING - ATTITUDES

De leerlingen kunnen

6.1 blijvend nieuwe dingen uit hun omgeving ontdekken.

6.2 zonder vooroordelen naar kunst kijken en luisteren.

6.3 genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen.

6.4 vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen.

6.5 respect betonen voor uitingen van leeftijdgenoten, behorend tot eigen en andere culturen.

MUZISCHE VORMING - DRAMA

De leerlingen kunnen

3.1 genieten van een gevarieerd aanbod van voor hen bestemde culturele activiteiten.

3.2 spelvormen waarnemen en inzien dat de juiste verhouding tussen woord en beweging de expressie kan vergroten.

3.3 geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven.

3.4 spelvormen in een sociale en maatschappelijke context hanteren.

3.5 ervaringen, gevoelens, ideeën, fantasieën uiten in spel.

3.6 een aan de speelsituatie aangepaste en aangename spreektechniek ontwikkelen (articulatie, adembeheersing, tempo, toonhoogte) en verschillende verbale en non-verbale spelvormen improviseren.

3.7 genieten van, praten over en kritisch staan tegenover het eigen spel en dat van anderen, de keuze van spelvormen, onderwerpen, de beleving.

MUZISCHE VORMING - BEWEGING

De leerlingen kunnen

4.1 genieten van lichaamstaal, beweging en dans.

4.2 een eenvoudig bewegingsverhaal opbouwen met als vertrekpunt iets wat gehoord, gezien, gelezen, gevoeld of meegemaakt wordt.

4.3 samenwerken met anderen:

om een eenvoudig dansverloop op te bouwen

om al improviserend te reageren op elkaars beweging.

4.4 bewegen op een creatieve manier en daarbij één of meerdere basiselementen van de beweging bespelen: tijd; kracht, ruimte, lichaamsmogelijkheden

4.5 nieuwe dansen ontwerpen met eenvoudige passen en figuren.

4.6 het inoefenen, de voorbereiding, het aanwenden van de lichaamstaal en het uitvoeren (vertoning), door henzelf en anderen, kritisch bespreken.

MUZISCHE VORMING - BEELD

De leerlingen kunnen

1.2 door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.

1.3 beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren en er kritisch tegenover staan.

1.5 beeldende problemen oplossen, technieken toepassen en gereedschappen en materialen hanteren om beeldend vorm te geven op een manier die hen voldoet.

1.6 tactiele, visuele impressies, ervaringen, gevoelens en fantasieën op een beeldende manier weergeven.

Versiedinsdag 28 januari 2014